

מחצית השקל-

הגדרה: מטבע הניתן לצורך קניית צורכי המקדש כגון קרבנות ציבור.

מקור המצווה: מצוות עשה מן התורה לתת מחצית השקל בכל שנה ושנה, שנאמר: "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש". המצווה מוטלת על עשירים ועניים כאחד, שנאמר: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט"

החייבים במצווה: במצווה חייב כל אדם מבן עשרים שנה ומעלה; כהנים, לווים, ישראלים, גרים ועבדים עבריים משוחררים. נשים וילדים פטורים, אך אם תרמו מקבלים מהם, וזו מצווה יתרה מכך, ברגע שהם נהגו לתרום הופכת הזכות לחובה - אך גוי שהביא תרומה אין מקבלים ממנו כלל וכלל.

מתי ואיך? בראש חודש אדר מכריזים בעם ישראל על גביית מחצית השקל מפני שבראש חודש ניסן מקריבים קרבנות ציבור מן התרומה החדשה. בט"ו באדר עומדים ה'שולחנים' ברחובות העיר ומתחילים לאסוף את הכסף עד לראש חודש ניסן. השולחנים היו שמים את - מחציות השקל בתוך כלי הנקרא "שופר", "שקיבל את שמו בגלל צורתו. תחתית ה"שופר" הייתה רחבה ופיתחו היה צר. כך שאם אדם ירצה להכניס את ידו לתוך השופר, ידו תתקע. השולחנים שימשו גם כחלפני כספים. תחילה הם פרטו את כספי התורמים למטבעות 'מחצית השקל', משום שיש עניין לתרום דווקא מטבע כזה. כאשר העבירו את הכסף לירושלים, הם צרפו את מטבעות הכסף לזהב.

בכ"ה אדר יושבים לגבות אף מן הבאים למקדש. וכופים את מי שלא נתן מחצית השקל ליתן אותו ומי שלא נענה משכנוהו כדי לקחת את מחצית השקל.

השימוש במחצית השקל:

1. קרבנות ציבור: תמידיים, מוספים, נסכים, מלח, קטורת, לחם הפנים, עומר, שתי הלחם, פרה אדומה, שעיר המשתלח, לשון של זהורית.
2. שכר פועלים: שכר עושי הקטורת, שכר מגיהי ספרים של ירושלים, שכר הדיינים
3. המקדש וסביבותיו: כבש שנבנה מהר הבית להר המשחה, כבש לצורך שעיר המשתלח, שיפוץ מזבח העולה, שיפוץ ההיכל ושיפוץ העזרות.
4. בנוסף, מחצית השקל נועדה כדי לפתח ולשפר את התנאים של העולים לרגל לבית המקדש; לסלול דרכים, לחפור בארות מים וכדו'.

ספר החינוך מצווה צה (בנין המקדש):

ונוהגת מצווה זו בזמן שרוב ישראל על אדמתן. וזו מן המצוות שאינן מוטלות על היחיד כי אם על הצבור כולן, כשיבנה הבית במהרה בימינו יתקיים מצות עשה.

רגע!

אז כיום, כשאין עדיין בית מקדש, האם צריך בכל זאת לתרום את מחצית השקל?

“זה יתנו כל העבר על הפקדים; מחצית השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל, מחצית השקל תרומה לה”

“העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשתיכם”

מצוות מחצית השקל אינה מצווה חד פעמית לדור המדבר, אלא מצווה לדורות. זו אחת ממצוות העשה שניתן לקיים רק כשבית המקדש קיים.

בראש - חודש אדר מתחילים להכריז בכל עיר ובכל יישוב על חובת תרומת מחצית השקל, בה חייב כל אדם מבן עשרים שנה ומעלה. נשים וילדים פטורים, אך אם תרמו - מקבלים מהם, וזו מצווה. יתרה מכך, ברגע שהם נהגו לתרום הופכת הזכות לחובה.

בט"ו באדר עומדים ה'שולחנים' - ברחובות העיר ומתחילים לאסוף את הכסף עד לראש חודש ניסן. השולחנים היו שמים את מחציות השקל בתוך כלי הנקרא "שופר", שקיבל את שמו בגלל צורתו. תחתית ה"שופר" הייתה רחבה ופתחו היה צר, כך שאם אדם ירצה להכניס את ידו לתוך השופר, ידו תתקע. השולחנים שימשו גם כחלפני כספים. תחילה הם פרטו את כספי התורמים למטבעות 'מחצית השקל', משום שיש עניין לתרום דווקא מטבע כזה. כאשר העבירו את הכסף לירושלים, הם צרפו את מטבעות הכסף לזהב.

מחצית השקל נועדה לקניית קרבנות ציבור, הסולת ללחם הפנים, סממני הקטורת וכן את שכר עבודת העוסקים במלאכה. בכך באה לידי ביטוי ממשי העובדה שקרבנות אלו באים מכלל ישראל. זאת גם משמעות "מחצית השקל... לכפר על נפשתיכם", שכן הקרבנות באים לכפרה.

כל אחד מביא רק 'חצי', ורק כשכל עם ישראל מאוחדים ומצרפים יחד את כל מחציות השקל אז הכסף נהיה שלם: "שקל הקודש".

מיד לאחר שיורד משה מהר סיני בי' בתשרי עובר קול במחנה - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". עם ישראל מצווה לבנות בית לה'. בהמשך הציווי: "דבר אל בני ישראל וייקחו לי תרומה". מתוך כל התרומות תרומת מחצית השקל היא המכובדת מכולן, תרומה הבאה מכל עם ישראל.

לאחר שנבנה המשכן מתבקש משה לתת דו"ח כספי, מה עשה עם כל הכספים שקיבל. בתיאור כספי 'מחצית השקל' נאמר: "וְכִסֵּף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כָּכֹר... מִחֲצִיֹּת הַשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ... לְצַקֵּת אֶת אֲדָנָי הַקֹּדֶשׁ מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּכֶר" (שמות פרק לח)

ב'כסף' שהתקבל ממחצית השקל השתמשו לבניית האדנים. האדנים הינם קוביות גדולות מכסף ששמשו לביסוס וייצוב קרשי אוהל מועד.

כך יוצא שאת הבסיס למשכן מימן עם ישראל כולו, גדולים וקטנים, על ידי תרומת 'מחצית השקל' המצומצמת והשווה. אחדות זו של ישראל באה לידי ביטוי גם בכך שקיימים דווקא מאה אדנים, מספר המבטא שלמות של קדושה. רעיון זה מלמד אותנו לדורות:

ללא האחדות של כלל ישראל -- המשכן לא יוכל לעמוד.